

Sygn. akt III USK 112/21

POSTANOWIENIE

Dnia 27 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania S.J.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w W.

o ustalenie podlegania ubezpieczeniu społecznemu,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 27 kwietnia 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 28 listopada 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 listopada 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w W. od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 20 listopada 2018 r. w sprawie S. J. o ustalenie podlegania ubezpieczeniu społecznemu.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego wnioskodawczyni powinna złożyć wniosek o objęcie jej dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym zaraz po wyczerpaniu zasiłku macierzyńskiego, to jest w dniu 31 sierpnia 2014 r. Wnioskodawczyni takiego wniosku nie złożyła w terminie 7 dni i ta okoliczność nie jest sporna. Wnioskodawczyni jednak przez cały czas, jak dowodził Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wyroku, miała niezaprzeczalny zamiar podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 31 sierpnia 2014 r., a dopełnieniem tego zamiaru

było wykazanie we wniosku z dnia 11 listopada 2016 r., złożonym do organu rentowego, że domaga się objęcia jej ubezpieczeniem społecznym zarówno obowiązkowym jak i dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym od 31 sierpnia 2014 r., czyli od następnego dnia po zakończeniu przysługiwania jej zasiłku macierzyńskiego. W ocenie Sądu Apelacyjnego organ rentowy, w tej wyjątkowo specyficznej sprawie, nie poinformował wnioskodawczyni ani w dniu 31 sierpnia 2014 r., ani w innym czasie po tej dacie, aż do daty wpływu wniosku do organu rentowego 11 listopada 2016 r., że po dniu ustania prawa do zasiłku macierzyńskiego, którego nie mogła wykorzystać z uwagi na toczące się postępowanie odwoławcze w Sądzie Okręgowym w W., powinna złożyć formalny wniosek o objęcie jej dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym. W tej sytuacji, w ocenie Sądu Apelacyjnego, okoliczność ta jest podstawą do uznania, że wnioskodawczyni nie uchybiła terminowi do złożenia wniosku o objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym. Skoro nie była ona pouczona przez organ rentowy o zmianie rodzaju ubezpieczenia w związku z ustaniem zasiłku macierzyńskiego, na którym formalnie nie przebywała z powodu toczącego się postępowania odwoławczego w sprawie objęcia jej ubezpieczeniem chorobowym od dnia 11 lipca 2013 r. do 30 sierpnia 2014 r. i nadal nie mogła skorzystać z przysługującego jej prawa do zasiłku macierzyńskiego, to zgłoszenie się do tego ubezpieczenia w dniu 11 listopada 2016 r. nie może być potraktowane przez organ rentowy jako zgłoszenie się po terminie i uznanie na niekorzyść wnioskodawczyni, że w okresie od 31 sierpnia 2014 roku do 11 listopada 2016 roku nie podlega ona dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu. Sąd Apelacyjny podkreślił, że w tym okresie wnioskodawczyni nie opłacała składek na to ubezpieczenie, ale organ rentowy powinien odnieść się w odrębnej decyzji, w jaki sposób wnioskodawczyni powinna uregulować składki na to ubezpieczenie i jaki powstanie skutek z powodu ewentualnego niewywiązania się z tego obowiązku. W innej sytuacji wnioskodawczyni zostałaby pokrzywdzona zaistniałym stanem rzeczy.

Skargę kasacyjną oparto na podstawie naruszenia prawa materialnego: art. 14 ust. 1 i 1a w zw. z art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, bowiem w sprawie występują istotne zagadnienia prawne:

1. czy naruszenie przez organ rentowy w postępowaniu administracyjnym zasad z art. 8 i 9 k.p.a. może stanowić podstawę do zmiany co do istoty decyzji organu rentowego;
2. czy niezaprzeczalny zamiar podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od określonej daty (daty powstania tytułu do ubezpieczenia) powoduje objęcie tym ubezpieczeniem od tej daty, pomimo, iż zgłoszenie do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego nastąpiło znacznie po upływie 7 dni od powstania tytułu do tego ubezpieczenia.

Ponadto zdaniem skarżącego skarga kasacyjna jest oczywiście zasadna. Oczywista zasadność skargi polega na uznaniu przez Sąd drugiej instancji, iż decydujące znaczenie o dacie objęcia dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym osoby, która prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą i zakończyła pobieranie zasiłku macierzyńskiego, ma data wpisana we wniosku o objęcie tym ubezpieczeniem i tym samym niezaprzeczalny zamiar podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od wybranej przez siebie daty, a nie faktyczne złożenie wniosku o objęcie tym ubezpieczeniem. Tymczasem z przepisu art. 14 ust. 1 i 1a w zw. z art. 11 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wynika, że objęcie dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym następuje od dnia wskazanego we wniosku o objęcie tym ubezpieczeniem, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został zgłoszony i dotyczy to także osób prowadzących działalność gospodarczą, które po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego chcą nadal być objęte ubezpieczeniem chorobowym z tytułu prowadzenia tej działalności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje

potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Jeżeli skarżący jako przesłankę uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazuje występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, to powinien zagadnienie to przedstawić przez jego sformułowanie z przytoczeniem przepisów prawa, na tle których ono powstało, przytoczyć argumenty prawne prowadzące do rozbieżnych ocen prawnych, a także wykazać, że jest to zagadnienie, którego rozwiązanie jest istotne nie tylko dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy, lecz także dla praktyki sądowej (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, Legalis nr 1508600; z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, Legalis nr 1482401; z dnia 24 maja 2016 r., I CSK 666/15, LEX nr 2080880). Innymi słowy istotne zagadnienie prawne powinno kotwiczyć się w regulacji prawnej, która powinna zostać przeanalizowana i opracowana, tak aby to wpierw sam skarżący mógł stwierdzić, że istotne zagadnienie prawne rzeczywiście występuje i dlatego powinien rozpoznać je Sąd Najwyższy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2015 r., III UK 206/13). Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114; z dnia 16 maja 2018 r., II CSK 15/18, LEX nr 2499790). Chodzi o problem prawny, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2018 r., I UK 268/17, LEX nr 2508639).

Przedstawione przez skarżącego zagadnienia nie mają takiego charakteru, bowiem Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie odniósł się już do wskazanego problemu dotyczącego złożenia wniosku o objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 11 lipca 2019 r. (III UZP 2/19, OSNP 2020 nr 1, poz. 8) przyjął, że rozpoczęcie pobierania zasiłku macierzyńskiego przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność, która

uprzednio została objęta dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym, powoduje ustanie ubezpieczenia chorobowego, ponieważ z mocy prawa ustaje tytuł podlegania tym ubezpieczeniom. Ponowne objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym może zatem nastąpić dopiero po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego, co rodzi po stronie osoby prowadzącej pozarolniczą działalność konieczność ponownego złożenia wniosku o objęcie jej dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym. W związku z tym, że do utraty tytułu do podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu dochodzi z mocy prawa na skutek rozstrzygnięcia zbiegu tytułów objęcia ubezpieczeniem społecznym, w ocenie Sądu Najwyższego w składzie powiększonym, obowiązkiem organu rentowego wynikającym z art. 8 i 9 k.p.a. jest pouczenie osoby prowadzącej pozarolniczą działalność, że z chwilą objęcia jej obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym i rentowymi z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego jej dobrowolne ubezpieczenie chorobowe ustaje, a ponowne objęcie tym dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym w związku z prowadzoną pozarolniczą działalnością może nastąpić po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego, co wymaga jednak złożenia stosownego wniosku (art. 11 ust. 2, art. 14 ust. 2 pkt 3 i art. 36 ust. 3 i 5 ustawy systemowej). W wyrokach z dnia 12 sierpnia 2020 r. (II UK 384/18, LEX nr 3066628) oraz z 22 stycznia 2020 r. (I UK 311/18, OSNP 2021 nr 2, poz. 19) Sąd Najwyższy przyjął, że udzielenie przez organ rentowy osobie prowadzącej działalność pozarolniczą nieprawidłowej informacji co do czynności niezbędnych dla dalszego podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu, może być podstawą stwierdzenia, że taka osoba podlegała dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od pierwszego dnia przypadającego bezpośrednio po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego, choćby złożyła ona dopiero w późniejszym czasie ponowny wniosek o objęcie jej ubezpieczeniem chorobowym.

Chybiony jest również zarzut oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Ujęta w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka ma miejsce wtedy, gdy zasadność podniesionych w niej zarzutów wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu

oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Zarzucane uchybienia muszą zatem mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001 nr 3, poz. 52; z dnia 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001 nr 10, poz. 156). W zakresie wskazanej przez skarżącego okoliczności uzasadniającej oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, aktualne pozostają powyższe rozważania dotyczące braku podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występowanie istotnego zagadnienia prawnego. Ponadto łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, budzi poważne zastrzeżenia. W dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy zwracał już uwagę, że jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi. Przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt. 1 powołanego przepisu), jak i prywatny skarżącego (pkt. 4 powołanego przepisu). Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, LEX nr 1430990). Co jest sporne nie może być oczywiście (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2016 r., I UK 466/15, LEX nr 2159122; z dnia 9 kwietnia 2014 r., V CSK 383/13, LEX nr 1771724).

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

